

21 Parasjah Kie Tisa כִּי תִּשָּׂא (= als opnemen)

Thora: Sjemot 30:11-34:35

Hafterah: Melachiem alef 18:1-39

Want terwijl zij Hem druk aan het provoceren waren tot toorn op aarde, was Hij in de hemel bezig een Thora te verlenen, die bezield was met leven. Shemot Rabbath 41:4.

Deze wekelijkse *parasjah* is een drukke. Het begint met de instelling van Israël's eerste belastingsysteem, dan gaat het verder met *Betsalel*, *Sjabbat*, het gouden kalf en het besluit met Mosje's gezicht dat straalt nadat de Heer hem een tweede kopie van de *Thora* geeft. Het voornaamste kenmerk van deze *parasjah* is het vemaal van de eerste moeilijkheid in deze nieuwe familie - het gouden kalf incident. Als we *Kie Tisa* onderzoeken, zullen we zien hoe de Heer, de Echtgenoot, Zijn ontrouwe echtgenote behandelt. Tenslotte zullen we een glimp opvangen van Mosje's stralend gezicht, maar ook bijzonder van de stralende gratie van een Echtgenoot Die volkomen van Zijn vrouw houdt. Onze benaderingsmethode zal er in deze familie uitzien in de termen van:

- Hun speciale tijden.
- Hun speciale behoefte.
- Hun speciale mensen.

Hun speciale tijden.

Deze *sidra* begint niet met de moeilijke gebeurtenissen welke Israël spoedig onder ogen moest zien. In plaats daarvan start het met een tamelijk opwindende en bemoedigende notitie, totaal niet vermoedend wat spoedig zal volgen.

Belastingtijd - Elke familie heeft geld nodig!

De *Thora* blijft nooit zo lang boven in de hemel dat hij de werkelijkheden van het leven hier op aarde vergeet. Spoedig nadat G'd de instructie van een eeuwig priesterschap aan Israël beëindigde, onderwees Hij Mosje over de noodzaak van geld in hun nieuwe "familie". Dit is de reden van de volkstelling welke Mosje wordt geïnstrueerd om te ondernemen (30:11-16). G'd zei dat wanneer Mosje deze volkstelling onderneemt, hij iedere persoon boven de 20-jarige leeftijd moest belasten met een halve *sjèkel*. Dit is de instelling van een belasting in Israël. Het zou veel keren opnieuw worden herhaald.

Dit schijnt betrekkelijk gemakkelijk te begrijpen, totdat de tekst zegt dat wanneer een Israëliet deze belasting betaalde het "een zoengeld voor zijn ziel was... opdat geen ramp hen zal treffen" (30:12). Hoe kan een betaling met geld verzoening doen? Onderwijst Wajikra 10:17 niet dat verzoening alléén kan gebeuren door bloed van een onschuldig dier te vergieten in een offerande als een vervanging van het zondige?

We dienen verscheidene kleine stukjes informatie bij elkaar te leggen die met elkaar een tamelijk fascinerende uitleg mogelijk te maken. Het eerste stuk informatie wordt ons aangereikt door Rabbi Hertz. Hij merkt op dat het woord voor verzoening, *kofèr* - כִּפֶּר, wanneer het niet gebruikt werd in verband met Jom Kippoer, het op een technische manier gebruikt wordt in de betekenis van "losprijs". Elke keer als het op zo'n manier gebruikt wordt "verwijst het naar het geld voor iemand die schuldig is om menselijk leven te nemen in omstandigheden waarin het géén moord is!" Wordt ons ergens in deze passage een hint naar zo'n tijd gegeven? Ja! En dit leidt ons tot het tweede stuk informatie.

De meeste vertalingen geven het Hebreeuwse woord, *nagaf* - נָגַף, in 30:12 met "plaag" of "ramp" weer. Maar in deze passage schijnt het dat een betere vertaling één van zijn andere betekenissen zou dienen te zijn: "nederlaag veroorzakend in strijd". Waarom suggereren we dit? Om deze vraag te beantwoorden wordt ons een derde hint gegeven in het zinsdeel van vers 14 dat zegt dat deze belasting door iedereen die "twintig jaar en ouder is" betaald moet worden. We weten uit andere gedeelten van de *Thora* dat dit de leeftijd voor militaire dienst was in Israël, door de Eeuwige ingesteld.

Laat ons dit alles samenvoegen. Wat zich hier schijnt te ontvouwen is dat hoe noodzakelijk een strijd soms kan zijn, speciaal wanneer de Eeuwige het beveelt, het nog altijd bloedvergieten van menselijk leven is. "De soldaat, die klaar staat om de strijd in te marcheren, is in de ogen van de hemel een potentiële nemer van leven, ofschoon geen vrijwillige moordenaar. Daarom heeft hij 'een losprijs voor zijn leven' nodig". Wij verzekeren jullie dat géén andere natie in het oeroude Midden-Oosten zulke standaarden voor hun soldaten had, dat zij in essentie een belasting zouden betalen vóórafgaand aan een strijd, omdat zij het leven van hun vijand konden nemen.

"Andere volken zingen overwinningsliederen na een overwinning over hun vijanden, waarom offerden deze strijders dan echter verzoeningsofferanden op zulk een uur? Het is een andere aanwijzing van het afgrijzen over het vergieten van menselijk bloed, dat de *Thora* inprent" (Hertz).

Later in Israël's geschiedenis werd deze halve *sjèkel* belasting bekend als de Tempelbelasting en werd het steungeld voor het Heiligdom. Maar het werd altijd betaald op een gelijke basis; of rijk of arm, allen betaalden slechts een halve *sjèkel*. Daarom diende deze betaling niet alléén als een losprijs voor soldaten die een menselijk leven moesten nemen, maar het voorzag ook het "familie budget" voor het onderhoud van hun "thuis", het heiligdom (vers 16).

Een eiland van tijd.

Toegevoegd aan de belastingtijd die G'd instelde, zette Hij in deze *parasjah* ook andere betekenisvolle tijden op. Aan het eind van deze *sidra* vinden we een lijst van enige van de speciale Heilige Dagen. Maar de eerste en belangrijkste tijd die in hoofdstuk 31 besproken wordt, is de *Sjabbat*. Het is onmogelijk om het onderwerp van *Sjabbat* in de korte ruimte in dit commentaar toebedeeld, voldoende te behandelen. Alles wat we kunnen doen is om te trachten enige van de hier onderwezen hoofdbegrippen samen te vatten. Iedere familie heeft speciale tijden nodig om bij elkaar te zijn. G'd voorzag juist voor zulke tijden door een hele cyclus van Heilige Dagen in Wajikra 23 te geven (eveneens besproken aan het eind van deze *parasjah*). Deze worden eens per jaar nageleefd. Maar aan het hoofd van de lijst staat de *Sjabbat*, die eens per week gehouden moet worden. Het is op *Sjabbat* dat de Bruid en de Bruidegom elkaar op een speciale manier ontmoeten. Laat ons uit deze passage een paar inzichten over de *Sjabbat* aflezen (31:12-17).

Bereidt je voor!

Deze *parasjah* vertelt ons dat we onder anderen de *Sjabbat* moeten "doen". In feite houdt de tekst in dat we ervoor een speciale inspanning moeten doen! Als *Sjabbat* een dag van rust moet zijn, hoe "doet" iemand *Sjabbat* in rust? Het schijnt dat de ArtScroll Chumash ons het best de weg wijst wanneer het zegt: "Het is een teken van respect voor de *Sjabbat* dat iemand zich vóór de tijd erop voorbereidt... Aldus 'maakt' iemand *Sjabbat* door zich erop voor te bereiden zodat het goed zal worden nageleefd, wanneer hij er aankomt."

Zoals zoveel dingen in de *Thora*, is de *Sjabbat* een gewijde afbeelding. Gedenk dat we zorgvuldig moeten waken over G'ds gewijde speciale beelden! Het beschermen van dit bijzondere beeld betekent dat we alles zouden doen wat we kunnen om te zorgen dat de voorbereiding op *Jom Riesjon* - de z.g. zondag - begint door de schema's aan te passen en onze boodschappen zorgvuldig te 'plannen'. Dit zou helpen om er zeker van te zijn dat wanneer de voorbereidingsdag - vrijdag - arriveert, wij klaar zijn om de *Sjabbat* te doen.

Sta op wacht!

Wanneer de echte *Sjabbat*dag arriveert, legt de overheersende onderwijzing in onze tekst er de nadruk op dat wij hem moeten "naleven". De Hebreeuwse wortel *sjamar*, שמר, kan worden vertaald met "te houden" of nog beter "te bewaken". Dit woord wordt ook gebruikt om over militaire wachten te spreken, die hun toegewezen posten beschermen. Als dit het correct verstaan van dit woord in deze passage is, wat is het dan wat G'd met ons over de aard van de *Sjabbat* communiceert?

Eén van de dingen die ons in de *Thora* verteld worden is dat het van het allergrootste belang is dat dit eiland in tijd moet worden bewaakt. Soldaten moeten om hun wacht goed te houden soms de harde consequenties onder ogen zien bij het veronachtzamen. Hetzelfde ding geldt ook echt voor de soldaten van de Almachtige die hun speciale wachtplicht - *Sjabbat* - veronachtzamen. We zien een voorbeeld van dit soort discipline in 31:14, waar de Heilige waarschuwt dat diegenen die hun "wacht" verzaken, met hun levens konden moeten betalen. Men krijgt de indruk dat het falen om de *Sjabbat* te bewaken de hele gemeente in gevaar bracht.

Het Goede Nieuws.

Waarom hecht G'd zo'n groot belang aan *Sjabbat*? Het antwoord ligt in het geheim van *Sjabbat*. We vinden het geheim in Hoofdstuk 4 van de Hebreeënbrief. Hierin zullen we zien dat de *Sjabbat* G'ds portret is van wie we in de Messiach zijn en wat het Goede Nieuws er allemaal werkelijk over geeft. Hebreeën 4 onderwijst ons over G'ds definitie van het Goede Nieuws: Elkeen die in de Messiach geloofd heeft, is ingegaan in G'ds geestelijke rust. Deze rust is geïdentificeerd als de *Sjabbat*rust. "Want

die ene, die G'ds rust binnen is gegaan, heeft ook gerust van zijn eigen werken, zoals G'd deed van de Zijne" (4:10, David H. Stern). Waar vinden we hoe het is dat G'd rustte? Voor dat antwoord dienen we terug te keren tot Beresjiet 2. In Beresjiet 2:1 wordt ons verteld: "Alzo werden voltooid de hemel en de aarde en al hun heer. Toen G'd op de zevende dag het werk voltooid had dat hij gemaakt had, rustte hij op de zevende dag van al het werk dat Hij gemaakt had. En G'd zegende de zevende dag en heiligde die omdat Hij daarop gerust heeft van al het werk dat G'd scheppende tot stand had gebracht" Wat was het werk dat G'd had gedaan? Het was het woord van schepping. De tekst zegt dat G'd stopte met werken omdat het werk voltooid was. Hij was niet vermoeid of uitgeput. Zijn rust bestond niet uit een dutje in de middag. Hij hield eenvoudig op omdat er niets anders overbleef om te doen. Zijn werk van scheppen was voltooid en perfect, precies op de wijze die Hij tevoren gewild had. Er waren slechts twee dingen over om te worden gedaan: 1) stoppen met werken en 2) Zich verheugen over datgene wat gemaakt was. Wanneer we dit begrijpen en meenemen naar Hebreëen 4:10, zullen we de ongelofelijke openbaring hebben dat onze redding volledig is, want wij zijn een nieuwe schepping (2 Korinthe 5:17). Er blijft dan niets over wat we kunnen toevoegen aan onze redding. Er is niets anders nodig. Alles wat overgelaten is, is dat we onze werken stoppen en ons verheugen, dat wat G'd heeft gedaan - Hij maakte ons compleet tot nieuwe scheppingen, heilig en vlekkeloos in Zijn Aanblik. Nu, dit is goed nieuws! Heel ons leven tot op de dag van onze redding, was om zo te zeggen "ons zesdaagse werk". Door het geloof in Jesjoea zijn we gestopt met ons eigen werk, gingen we Zijn *Sjabbat* binnen en zijn nu de rest van onze levens aan het besteden in de "zevende dag van rust" in wat de Messiach voor ons heeft gedaan. Wanneer we het geestelijke beeld verstaan dat de *Sjabbat* schildert, kunnen we begrijpen waarom de discipline van de Heer zo streng was voor diegenen die de *Sjabbat* niet bewaakten. De echte kwestie in de *Sjabbat* is dat het de dag is die geleefd moet worden als een levend beeld van wat de Messiach voor ons zou doen in Zijn verzoeningsdood. Het is het Goede Nieuws Zelf dat we moeten bewaken wanneer we de *Sjabbat* "houden". En dat is een situatie op leven en dood!

De trouwring.

Er is veel meer, dat we uit deze passage over *Sjabbat* kunnen leren maar we moeten verder gaan. Niet echter voordat we gesproken hebben over de trouwring. Over dit concept werd in een voorgaande *parasjah* gezinspeeld. In 31:17 wordt ons verteld dat *Sjabbat* een "teken" is. Hoe functioneert *Sjabbat* als een teken? We zullen dit begrijpen als we *Sjabbat* vergelijken met een trouwring. Precies zoals een trouwring het paar eraan dient te herinneren dat zij in een verbond (covenant) zijn, toevertrouwd aan elkaar, doet de *Sjabbat* dat ook. Dit te leven en te bewaken helpt Israël om zich te herinneren dat zij van G'd zijn en Hij de hunne is. Bovendien dient de *Sjabbat* ook als een herinneringsteken van wie onze G'd is en wat Hij voor ons deed, zoals een trouwring de drager aan de echtgenoot herinnert. De analogie gaat verder. De trouwring is ook een teken naar anderen dat de éne die het draagt, getrouwd is. Dit is hetzelfde met G'd en Israël. Wanneer Israël leeft en de *Sjabbat* bewaakt, kunnen anderen zien en weten dat zij tot de Heer behoren, precies als wanneer iemand de ring ziet. Andere zogenaamde "geestelijke indringers" zouden inzien dat G'ds volk voorspraak heeft bij G'd. Aldus helpt de *Sjabbat* als een teken ook om de bruid te bewaken tegen het binnendringen van minnaars, die het huwelijk zouden verwoesten. Het is speciaal een boodschap naar andere naties "om daardoor te weten dat Ik de Heer ben die jou heilig" (Rashi). G'd wil dat de naties, die de G'd van Israël niet hebben, zich verre houden van schade toe te brengen of te azen op de Bruid van G'd.

Deze behandeling van *Sjabbat* is nog helemaal niet uitgeput. Het schraapt nauwelijks het oppervlak van het hele onderwerp. We verlaten jou met juist dit éne facet van het kleinoed van de *Sjabbat*. Wanneer het goed wordt gedaan, naar de Heer behagend, is er een element van *Sjabbat* dat veel van de wijsheid en de gratie van de Heilige zal tonen. Het trekt anderen aan, omdat allen eraan behoefte hebben en diep van binnen de Eeuwige Rust wensen te vinden in de Messiach. Er is een kleine anekdote in de Talmoed die dit zal illustreren. Het is van iemand die zelfs de Messiach niet kent. Toch bezat hij in de ogen van de wereld iets waarvan zij wisten dat zij het ook nodig hadden:

"De keizer vroeg Rabbi Joshua b. Chananya: 'Hoe komt het dat het *Sjabbat*voedsel zo'n heerlijke reuk heeft?' Hij antwoordde: 'We bezitten een kruid, *Sjabbat* genaamd, dat we erin opnemen en dat geeft het zijn geur.' De keizer verzocht om wat van het kruid geschonken te worden; maar hem werd verteld: 'Het baat alléén hem, die de *Sjabbat* naleeft.'"

Als dat al zo is voor iemand die de *Sjabbat*rust in de Messiach niet kent, hoeveel te meer kan het zo zijn voor diegenen die Hem persoonlijk kennen?

Waarom de *Sjabbat* insluiten? Er schijnen tenminste drie redenen te zijn waarom de instructies over *Sjabbat* in deze *parasjah* zijn. De eerste is dat Israël erover meer onderwijzing nodig had. De tweede is dat het de *Sjabbat* niet mocht opzij zetten, hoe belangrijk het werk aan de *Misjkan* en het priesterschap ook was. Hertz vertelt ons: "Het werk van de constructie van de Tabernakel, dat nu op het punt stond te gaan beginnen, was van het hoogste belang en het was werk in de dienst van G'd, maar het was niet van groter belang dan de G'ddelijk verordende *Sjabbat* en het werd niet toegestaan om hem opzij te zetten". De derde reden leidt ons binnen in de volgende sectie van ons commentaar. De onderwijzing over *Sjabbat* schijnt te worden gegeven om het contrast tussen afgodendienst (de dienst aan het gouden kalf) en de ware eredienst aan G'd in de *Sjabbat* weer te geven. Beide zijn elkaar's tegengestelde. In feite kon iemand vragen: Wat is afgodeneredienst? Het antwoord in deze context is: dat wat niet in een *Sjabbat* leeft. Wat is werkelijk *Sjabbat*? Werkelijke *Sjabbat* is niet leven voor afgoden. Laat ons zien hoe dit zich verder ontvouwt als we kijken naar.. .

Hun speciale behoefte.

We verlaten nu het onderwerp van *Sjabbat* om te zien hoe de Heer de *Thora* aan Mosje geeft. Onze tekst zegt: "Hij gaf Mosje toen Hij opgehouden had met hem op de berg Sinaï te spreken, de twee Tafelen van Getuigenis, stenen tafelen beschreven door de vinger G'ds" (32:16). Aldus hebben wij een geschreven openbaring, rechtstreeks afkomstig van G'd! Indien we hier alleen al maar konden rusten en ons in de gedachte koesteren dat we een alwetende, almachtige, alomtegenwoordige eeuwige G'd hebben, Die alles geschapen heeft en die de tijd nam om voor zondige mensen enige van Zijn gedachten en wensen neer te schrijven. Zeker, dit is een demonstratie van genade! Maar hoe genadig is de Eeuwige werkelijk? Hoe zou G'd handelen wanneer diegenen aan wie Hij deze openbaring gaf, zondigen? Dit is de harde noot of het raadsel van de zaak in Sjemot 32 tot het einde van de *parasjah*. Aldus bewegen wij ons nu naar het verhaal van het gouden kalfncident.

De problemen.

Zondigde Israël? Er schijnt tussen verscheidene commentatoren verschil van mening te zijn over wat precies Israël's en Aharon's zonde vormde? Het schijnt echter dat er geen enkele verwarring zou zijn omdat Tehilliem (Psalm) 106:20 duidelijk stelt: "Zij verruilden hun Eer tegen een beeld van een rund, dat gras eet." Volgens Nechama Leibowitz: "De Psalmist beschrijft het gouden kalf als een voorbeeld van afgoderij, ronduit en eenvoudig." Volgens Leibowitz verbrak Israël de geboden tegen afgoderij. Maar niet allen bezien het op die wijze. Bijvoorbeeld Yehudah HaLevy zegt dat het volk Israël "aangespoord was om een tastbaar voorwerp van aanbidding te vragen op de manier van de andere naties, zonder G'd te verwerpen die hen uit Egypte had gebracht, alleen maar verzoekend dat het voor hen zou worden geplaatst om erop te kijken wanneer zij de wonderen van hun G'd verhaalden..." Aldus schijnt HaLevy te zeggen dat Israël niet het eerste gebod verbrak, maar het tweede. Daaraan toegevoegd zijn er anderen die suggereren dat de zonde van de gouden kalfepisode niet per se werkelijk door Israël begaan was maar door diegenen die uit Egypte afkomstig waren, die onderdeel van Israël waren, een gemengde menigte, was gedaan. De ArtScroll Chumash bijvoorbeeld stelt het als volgt: "Zelfs de Joden, die het waarlijk als een afgod aanbaden, waren een kleine minderheid van slechts drie duizend mensen... en zelfs zij waren het Egyptisch uitschot dat samenstroomde om zich bij de Joden te voegen toen zij Egypte verlieten." Deze interpretatie is gebaseerd op de woorden in 32:4 waar, nadat het goud was omgevormd in het kalf, een element van de menigte zei: "Dit is je god, O Israël..." alsof het wilde zeggen: "Wij zijn de Egyptenaren die dit voor jou, Israël, gemaakt hebben."

Er schijnen elementen van waarheid te zijn in het begrijpen van zowel Leibowitz als van HaLevy. Maar we accepteren niet de interpretatie die door de *ArtScroll Chumash* naar voren gebracht werd. Ten eerste: Want al schijnt het dat zelfs de meerderheid van Israël er niet bij betrokken was, niettemin konden diegenen die er niet mee instemden getracht hebben om het te stoppen. Ten Tweede geeft de tekst aan dat de Heer Israël verantwoordelijk houdt wanneer het in 32:7-8 zegt: "De Eeuwige sprak tot Mosje: 'ga naar beneden, want jouw volk heeft iets slechts gedaan.'" Mosje's mensen waren niet de Egyptenaren maar de Israëlieten.

Zondigde Aharon? Dan was daar Aharon's betrokkenheid. Hoe schuldig was hij? De tekst schijnt tenminste enige verantwoordelijkheid op hem te plaatsen. Want het zegt in 32:25: "Toen Mosje zag hoe bandeloos het volk was - Aharon had immers de teugels laten schieten, tot leedvermaak van hun tegenstanders." Daarenboven, als Aharon niet schuldig was, dan zou de Heer niet tegen Mosje gezegd hebben dat Hij hem (Mosje) tot een

grote natie zou maken (32:10). Hij zou Aharon er net zo goed bij hebben ingesloten. Maar de wijzen schijnen de verkeerde weg op te gaan om Aharon's schuld in deze zonde niet te erkennen. Hun redenering luidt dat: "Het ondenkbaar is dat Aharon een afgod schiep, zelfs als hij met de dood bedreigd was geweest. De *Thora* eist van een Jood om eerder zijn leven op te geven dan afgoden te aanbidden. Kan iemand dan geloven dat G'ds gekozen, gezalfde *Kohen Gadol* zou falen om een test te weerstaan die ontelbare duizenden Joden gedurende eeuwen weerstaan hebben?"

Er zijn anderen die ook deze mening delen. Maar dit gezichtspunt neemt te veel aan. Het neemt ten eerste aan dat Aharon, zoals elke andere man, niet in staat was tot afgoderij. Het neemt aan dat G'ds keuze van Aharon was, omdat hij het verdiende doordat hij zo rechtvaardig was. Het neemt ook aan dat Aharon de gezalfde Hogepriester was toen Aharon nog zelfs niet geweten kan hebben wat een Hogepriester was! Maar het allermeest neemt het aan dat Aharon de *Thora* kende toen Mosje hem nog niet aan Israël geopenbaard had.

Een voorstel van een professor.

Zoals jullie je waarschijnlijk kunnen voorstellen, wordt deze commentator voortgedreven vanwege de duidelijke betekenis van de tekst om te geloven dat Israël opzettelijk koos om een afgod te maken voor wat voor reden dan ook en dat Aharon opzettelijk koos om hun verzoek in te willigen en aan deze grove afgoderij deelnam. Langs deze zelfde lijnen voorzag Nechama Leibowitz ons van een schitterend commentaar op het gouden kalfincident. Zij begint met te vragen: "Hoe het denkbaar was dat de generatie die van de wonderen van Egypte getuigd had en de verhevenste hoogten van gemeenschap met G'd had gehaald, kon afdalen tot de diepten van heidense afgoderij en een kalf maken?" Zij ging dan verder met de wijzen te citeren en hun meningen over wie schuldig was en wat hun zonde was. Tenslotte echter beweerde zij dat de wijzen haar geen antwoord gegeven hadden op haar vraag. Zij voorzag ons met haar eigen provocatief antwoord. We citeren haar in volle lengte, luidend:

"Duidelijk wenste de *Thora* op ons voor alle tijden te benadrukken dat zoiets denkbaar was. De aanname dat mensen, die de verhevenste hoogten van G'ddelijke gemeenschap hebben gehaald, niet in staat zijn tot in de diepten van ontarding aftedalen is zonder grond of fundering... Eén enkele religieuze ervaring, echter grondig, was niet in staat om de mensen van afgodenaanbidders te veranderen in monotheïsten. Slechts een verlengde training in de voorschriften van de *Thora*, elk ogenblik van hun bestaan richtend, kon dat verwezenlijken. Het geheel omarmend karakter van de *Thora's* nalevingen regelen de individuele relaties met zichzelf, familie en maatschappij, vormt de zekerste garantie tegen morele terugval."

Goed gezegd, Professor Leibowitz! Bij deze verbindingsplaats kunnen we goed de onderwijzing van Ja'akov (Jakobus 2:14-26) in zijn brief in de *B'riet Chadasjah* in herinnering brengen die eigenlijk Ms Leibowitz's opinie bevestigt, wanneer hij in essentie zegt dat het echte geloof altijd resultaten voortbrengt in een godvruchtige wandel. Hoe reageerde G'd op de ernstige situatie, ziende dat Israël aldus met heidense afgoderij verbonden werd? Israël was in een kritieke situatie met een grote noodzaak aan G'ddelijke barmhartigheid. Zou hen die gegeven worden?

Consequenties.

Als er één enkel element is dat een huwelijk kan vernielen, is dat overspel! Het doet er niet toe hoe sterk het huwelijk is, elke misstap in overspel heeft verschrikkelijke consequenties. Dat is hetzelfde met G'd en Zijn bruid Israël. Wanneer ook Israël andere goden achterna ging, werd het in de *Tenach* vaak als overspel aangemerkt, zoals in de eerste drie hoofdstukken van Hosjea. Vanwege het gouden kalfincident had G'd geen andere keus dan Israël te tonen dat er consequenties aan hun geestelijk overspel waren. Tenslotte wordt er in 34:14 gezegd dat G'd een jaloers G'd is. (Maar hier verbreekt zich de echtgenoot/huisvrouw analogie een beetje. Want G'ds rechtvaardige actie was om de levens te nemen van allen die of deelnamen in de zonde of niet "voor de Eeuwige" wilde zijn (32:26). Een menselijke echtgenoot zou dat duidelijk niet kunnen doen.) Als resultaat werden er ongeveer 3000 mensen gedood (32:28): Niet alleen was er op dit punt een enorm verlies aan levens voor de natie, maar ons wordt in 32:35 ook verteld dat de Heer het volk trof met een plaag voor het maken van het gouden kalf. Elk huwelijk dat aan overspel lijdt, heeft verscheiden plagen te ondergaan!

Wat een genade!

Men zou verwachten dat er tenminste enige negatieve consequenties zijn wanneer overspel optreedt. We stemmen er allemaal mee in dat G'd gerechtigd was om de levens te nemen van diegenen die tegen Hem

gezondigd hadden. Maar waarom deed Hij niet de hele natie weg vanwege hun snelle en beslissende rebellie tegen Zijn specifieke geboden tegen afgoderij? Zijn acties zijn niet uit te leggen zonder de woorden genade en barmhartigheid te gebruiken! In dit gedeelte werden Zijn genade en barmhartigheid op verscheidene manieren gedemonstreerd. Ten eerste luisterde G'd naar de smeebeden van een fervente middelaar, Mosje. Daarna liet hij Zich vermurwen met betrekking tot Zijn geuite plan om Israël te vernietigen. Dan gaf Hij Israël zelfs een tweede kopie van de Tafelen van de Tien Woorden, nadat Mosje het eerste stel had vernield. Ondertussen leerde en versterkte Hij Israël's leider, Mosje. Maar de zinvolste daad van genade was dat Hij Zijn vrouw Israël niet verwierp.

In dit huwelijk zouden meer moeilijkheden zijn, soms perioden van vervreemding en zelfs afzondering. Maar echtscheiding was nooit een optie voor dit "paar." In deze bijzondere relatie kwamen al de problemen voort uit Israël, niet uit G'd. Toch, voor zo ver als het de Echtgenoot betrof, beschouwde Hij nooit echtscheiding of een altijddurende afzondering een optie om hun problemen op te lossen. Deze kwestie was eenvoudig buiten de orde. Misschien de duidelijkste plaats in de *Tenach* die dit zou bevestigen is in Jirmejahoe (Jeremia) 31:35-37:

"Zo zegt de Here, die de zon overdag tot een licht geeft, die de maan en de sterren verordent tot een licht des nachts, die de zee opzweept, dat haar golven bruisen, wiens naam is Here der heerscharen. Als deze verordeningen voor mijn ogen zuilen wankelen, luidt het woord des Heren, dan zal ook het nageslacht van Israël ophouden al de dagen een volk te zijn voor mijn ogen. Zo zegt de Here: Als de hemel boven te meten is en de fundamenten der aarde beneden na te speuren zijn, dan zal Ik heel het nageslacht van Israël verwerpen om al hetgeen zij gedaan hebben, luidt het woord des Heren."

In het gouden kalf verhaal demonstreerde Israël dat zij grote behoeften had. Zij had onderwijzing uit de *Thora* nodig om haarzelf te bewaken tegen afgoderij en ontrouw. Zij had ook discipline nodig wanneer zij ontrouw werd aan de Heilige. Maar zij had ook een overvloed van genade en barmhartigheid nodig van haar Vader in de Hemel. Zij had Hem nodig om haar te vergeven en haar in een persoonlijke relatie met Hem te brengen op een individueel niveau. G'd was klaar en bereid om in al deze behoeften te voorzien.

G'ds speciale mensen.

Hier is één laatste gebied dat we nodig dienen te bekijken voordat dit commentaar beëindigd wordt. Zelfs ofschoon de *Sjabbat* en het gouden kalf (het is moeilijk om de beiden samen te doen) deze *parasjah* schijnen te overheersen, zijn er hier glimpen van enige van Israël's meest verbazingwekkende mensen bedekt neergelegd.

De "ui van G'd."

De eerste verbazingwekkende persoon die we ontmoeten is Betsalel. Wat betekent deze naam? Bij de eerste oogopslag konden we er humoristisch tussen genomen zijn! *Batsal* (בצל) in het Hebreeuws betekent "ui" en *el* (אל) betekent "G'd." Daarom lijkt het dat zijn naam "G'ds Ui" betekent! Maar dat kon het precies niet zijn! In een nader onderzoek vonden we met voldoende zekerheid dat zijn naam blijkbaar uit drie delen bestond: *Be* ב, "in" of "onder", *tsel* צל, "schaduw" of "beschenning van" en *el* אל, "G'd". Daarom schijnt het dat zijn naam werkelijk "onder de bescherming van G'd" betekent. Dat klinkt beter. Tenslotte, wie zou ooit hun zoon "Ui van G'd" willen noemen?!

Dit was dan een man die duidelijk onder de schaduw van G'ds heiligheid en goedheid was. We lazen dat G'd hem vulde met een G'ddelijke Geest, met wijsheid, inzicht en kennis (31:2,3). Was hij een oudste of een wijze? Neen! Hij was de kunstenaar aan wie de Eeuwige de opdracht gaf om de dingen voor de *Misjkan* te maken. Want bij al de geestelijke kwaliteiten waarmee hij begiftigd was, zegt de tekst ook dat hij een deskundige was in iedere kunst, om ontwerpen te weven, te werken met goud, zilver en koper, om edelstenen en hout te bewerken (31:4,5). Hem werd volgens 31:6 zelfs een godvruchtige staf met mensen gegeven om mee te werken.

De soldaat van G'd.

Het tweede verbazingwekkende individu in deze *parasjah* vinden we alleen staand, buiten het kamp. Wanneer al de zonde en degradatie rond het gouden kalf in het kamp van de Israëlieten gebeurde, was het Jehosjoea die aan Mosje rapporteerde dat "hij het geluid van de mensen in gejoel hoorde, er is krijgsgeschreeuw in het kamp... Niet een geluid van overwinning noch een geluid van nederlaag; een geluid dat ons bedrukt hoor ik" (32:17,18). Deze jonge soldaat bleef weg van al de afgoderij en bleef loyaal aan Mosje en de Heer. Zulk een trouw deed de rabbi's speculeren dat: "hij de voet van de Berg Sinaï niet verliet tijdens de hele veertig dagen dat Mosje weg was."

Bij het eind van de *parasjah*, toen Mosje in de gewoonte was van in zijn tent met G'd van aangezicht tot aangezicht te spreken, zegt het dat "Jehosjoea, de zoon van Noen, een knaap, zich niet uit de tent zou verwijderen" (33:11). Het schijnt dat alles wat hij wilde was om met de Eeuwige en Zijn dienaar, Mosje, te zijn en al de goedheid die zij met elkander deelden in te drinken. Is het dan een wonder dat Jehosjoea die ene was die Mosje's schoenen zou vullen, nadat Mosje stierf?

Heer, herinner Uw beloften!

Veruit de markantste persoon in deze *parasjah* was Mosje zelf. Over hem kan niet genoeg gezegd worden. We vinden hem eerst bij de ontvangst van de *Thora* op de Sinaï, in een rechtstreeks tweegesprek met de Heilige Zelf. Hij was gedurende veertig dagen in zulk een geconcentreerde kameraadschap met volmaakte heiligheid. Is het dan echt een wonder dat wij zijn intense reactie zien, wanneer hij zijn ogen vestigt op de grondige afgodische afvalligheid komend uit het kamp van de Israëlieten?

Maar voordat hij met hun zonde afrekende, terwijl hij zelfs nog steeds op de berg in de veilige, fijne kameraadschap met de Heilige was, plaatste de Heer een test voor hem. G'd vertelde Mosje over alles wat de Israëlieten deden en bood aan om heel het volk te vernietigen en een grote natie te bouwen uit de rechtvaardige Mosje. Voor sommigen zou dit erg verleidelijk klinken. Maar Mosje werd niet verleid! We zien hem niet zelfgerechtvaardigd zeggen: "Ja! Deze mensen te leiden is te frustrerend. Zij zijn altijd op weg om tegen U te zondigen en tegen mij, Uw gekozen dienaar, te rebelleren. Ga Uw gang en vernietig hen." In plaats daarvan geeft de tekst aan dat Mosje "de Heer trachtte te vermurwen" hen niet te vernietigen. In 32:11, wanneer het zegt dat "Mosje de Eeuwige trachtte te vermurwen" wordt het werkwoord "pleiten" gebruikt - het is een intensieve vorm van het werkwoord *chalah* חָלַהּ. Mosje smeekte De Heer indringend en pleitte bij Hem om Israël niet te vernietigen. In zijn dialoog met de Heilige herinnerde Mosje aan het covenant dat G'd met zijn voorvaderen gemaakt had, het covenant omtrent het maken van een grote natie uit de nakomelingen van Jacob. Deze beloften konden nooit worden verbroken. Op deze basis verzet Mosje zich tegen de verleiding die de Heer hem gaf - de verleiding voor eigen grootheid. Hij doorstaat Zijn test en bewees trouw aan zijn Heer.

Zij konden niet gescheiden worden! - Door heel deze *parasjah* heen zijn Mosje en G'd net als twee intense geliefden die niet gescheiden konden worden. Het lijkt alsof de Heer niet genoeg kon krijgen van Mosje en Mosje kon op zijn beurt niet genoeg van Hem krijgen. G'd bekommerde zich om de bemiddeling van Mosje ter wille van Israël. Hij gaf Mosje de wijsheid om het over te nemen en de jonge natie door deze crisis heen te leiden met het goede evenwicht tussen recht en toegevendheid. Mosje zag steeds meer hoe de wijsheid, genade en barmhartigheid van G'd Zijn handelingen met Israël overheerste, alles wat hij wilde om te doen was om zelfs dichterbij G'd te komen. Aldus vinden we in 33:12-17 dat Mosje de Heer om Zijn tegenwoordigheid vraagt om meer zichtbaar het volk te leiden - en G'd willigde het in. Weer in 33:18 verzoekt Mosje, nu schijnbaar hongerend naar intimiteit met G'd, aan de Heilige: "Toon mij Uw Heerlijkheid!" (Laat me dan toch Uw G'ddelijke verschijning aanschouwen.) In antwoord daarop vervult de Echtgenoot, verlangend om aan al de behoeften en wensen van Zijn geliefde tegemoet te komen, op de ruimhartigst mogelijke manier zelfs die wens, zonder schade te doen aan de broosheid van Mosje's menszijn. Dus vertelt de Heer Mosje dat Hij "al Zijn goedheid aan hem voorbij zal doen gaan", behalve dat Mosje niet in staat was Zijn aangezicht te zien - het heiligste deel van G'd dat geen sterveling kan zien zonder te sterven (33:18-23).

O! Hoe straalde hij! - De climax voor deze ganse passage is wanneer Mosje's gelaat doorging met het weerspiegelen van G'ds heerlijkheid na de ontvangst van een nieuwe kopie van de *Thora*. We zouden suggereren dat het niet alleen vanwege die éne gelegenheid straalde. Maar het was een opeenhoping van de diepe intimiteit en gemeenschap die Mosje en de Heer gedurende deze bijzondere tijd met elkaar deelden. Men zegt dat na een tijdje echtgenoten en hun vrouwen zelfs als elkaar gaan uitzien! Misschien is het dat wat hier plaatsvond. We zijn er zeker van dat Mosje gewild zou hebben dat dezelfde relatie die hij met G'd had, voor al de Israëlieten werkelijkheid was. Maar dat moest zo niet zijn. In feite waren zij zo bang dat zij zelfs niet naar zijn stralende gezicht konden kijken. Daarom moest hij een sluier over het gezicht dragen wanneer hij met hen sprak. Rashi suggereert dat de angst vanwege hun zonde met het gouden kalf was. Leibowitz voegt aan dit idee een diepere dimensie toe wanneer zij zegt: "Zonde had hen beroofd van de bekwaamheid met geestelijk inzicht te zien, niet in staat om het heiligste en sublieme te waarderen." Mosje was in staat om te zien. G'd deed hem zoveel van de goedheid van de Heer zien. We denken, dat Mosje de Messiach zag, zelfs voordat hij voor ons naar de aarde kwam. Zijn heerlijkheid werd weerspiegeld in Mosje's gelaat dat een grondig verstaan van de Geest van de Heilige deed zien.

J. H. ten Kate, 20 Februari 2003 (naar Berkowitz)